

Sisällys

1. Taustaa	2
2. Kielisuihkutuksen nykytilanne.....	3
A. Päiväkodin johtajille suunnattu kysely syksyllä 2015	3
B. Asiakaskyselypalaute syksy 2014	4
C. Teoriataustaa kielisuihkutukselle.....	5
3. Kauniaisten mallin kehittäminen kielisuihkutukseen	7
A. Kielisuihkutoiminta toteutetaan henkilöstövaihdoxin päiväkotien välillä, mitä on kokeiltu aiempina vuosina.	9
B. Kielisuihkutoiminta toteutetaan median avulla.	9
C. Kielisuihkutoiminta toteutetaan vapaaehtoisvoimin, esim. kouluvaarien ja –mummojen tai tukityöllistettyjen tekijöiden avulla.	9
D. Kielisuihku toteutetaan ulkopuolisen ammattilaisen avulla.....	9
E. Kaupunkiin perustetaan uusi lastentarhanopettajan toimi, johon rekrytoidaan kielisuihkusta vastaava kaksikielinen lastentarhantarhanopettaja	10
4. Kirjallisuutta	11

1. Taustaa

Kauniaisissa elävä kaksikielisyys on tärkeä arvo, joka ohjaa kaikkea toimintaa. Kauniaisissa suhteellisen tasainen kielisyysuhde luo yksikieliselle suomen- tai ruotsinkieliselle kuntalaiselle mahdollisuuden tutustua toiseen kotimaiseen kieleen luonnollisessa ympäristössä. Kielisuihutus mainitaan ensimmäisen kerran Kauniaisten kaupungin päivähoitopoliittisessa ohjelmassa 1990-luvulla.

Kauniaisissa toiseen kotimaiseen kieleen tutustuminen päivähoitopalveluiden piirissä on toteutettu erilaisin tavoin. Esim. Kasavuoren ja Sansinpellon päiväkodeissa toimi 1980-luvulle saakka kaksikielisiä päiväkotiryhmiä. Kun päiväkotiryhmät muutettiin yksikieliseksi 1980-luvulla Kasavuoreen jätettiin vielä kaksi kaksikielistä 1 – 3 –vuotiaiden lasten ryhmää. Niistä kuitenkin luovuttiin vuonna 2006 asiakaspalautteen sekä asiantuntijalausuntojen pohjalta, vaikka kaksikielisten ryhmien todettiin olevan silloisen lainsäädännön mukaan mahdollisia.

Ruotsinkielinen opetus- ja varhaiskasvatuslautakunta on päättänyt syksyllä 2015, että ruotsinkielisessä perusopetuksessa opiskellaan suomen kieltä jo ensimmäiseltä vuosiluokalta lähtien. Tällä perusteella kielisuihkutoiminnan kehittäminen varhaiskasvatuksessa vastaamaan lasten ja kuntalaisten tarpeita korostuu entisestään.

Muissa Uudenmaan seudun kunnissa ei kielisuihikutusta toisella kotimaisella ole käytössä eikä sitä harkita. Sitä vastoin monessa Uudenmaan kunnassa lasten äidinkielen tukemiseen on panostettu esim. kiertävien, kielenkehitystä tukevien lastentarhanopettajien avulla.

2. Kielisuihkuksen nykytilanne

A. Päiväkodin johtajille suunnattu kysely syksyllä 2015

Syyskuussa 2015 kunnallisten sekä ostopalvelupäiväkotien johtajille suunnattiin kirjallinen kysely, jossa he vastasivat kysymyksiin koskien yksiköissään tapahtuvaa kielisuihkutusta. Kyselystä ilmeni seuraavaa:

Kielisuihkuksen frekvenssi vaihtelee eri yksiköissä paljon. Kolmessa yksikössä kielisuihkutusta on päivittäin (kielikylpy, Sansinpellon esiopetusryhmä ja Metsämajan esiopetusryhmä) ja neljässä yksikössä (Folkhälsan, Kasaberget, Grankotten ja Pikku Akatemia) kerran kuukaudessa tai harvemmin. Lyanissa kielisuihkutusta annetaan kerran viikossa.

Myös kielisuihkuksen toteutustapa vaihtelee yksiköiden välillä. Yleisimmät tavat ovat laulu-, loru- tai satuhetket suunnitellusti järjestettynä sekä päivittäin arjen tilanteisiin yhdistettynä, jotka tavat toteutuvat viidessä yksikössä. Kolmessa yksikössä (Folkhälsan, Kasaberget ja Grankotten) kielisuihkuksella toteutetaan ulkopuolisen vierailuna päiväkodissa, ja yksi yksikkö (Pikku Akatemia) suorittaa kielisuihkutusta myös vierailen toisiin päiväkodeihin.

Osassa päiväkoteja (Lyan, Kielikylpy) kaikki lapset osallistuvat kielisuihkukseseen. Niissä päiväkodeissa, joissa kaikki lapset eivät osallistu kielisuihkukseseen, tavallisimmat ulkopuolelle jäävät ryhmät ovat alle kolmevuotiaat (Kasaberget, Grankotten, Pikku Akatemia, Sansinpelto, Metsämaja, Metsämajassa tosin osa hieman alle 3-vuotiaista osallistuu), lapset, joilla on tuen tarvetta kielenkehityksessä (Folkhälsan, Pikku Akatemia, Sansinpelto, Metsämaja, Metsämajassa tosin muutama kielen kehitykselleen tukea tarvitsevista osallistuu) sekä lapset, joiden vanhemmat ovat toivoneet, ettei lapsi osallistu kielisuihkukseseen (Kasaberget, Pikku Akatemia, Sansinpelto) sekä monikieliset lapset (Sansinpelto, osa Pikku Akatemian lapsista). Myöskään ne lapset, jotka jo käyttävät toista kotimaista kieltä kotonaan, eivät osallistu Grankottenissa ja Kasabergetissa.

Lasten antama palaute kielisuihkutuksesta on enimmäkseen positiivista kaikissa yksiköissä. Myös vanhempien antama palaute on ollut enimmäkseen positiivista yhtä yksikköä (Metsämaja) lukuun ottamatta, jossa palaute on ollut enimmäkseen neutraalia. Vanhempia tiedotetaan kielisuihkutuksesta vanhempainilloissa (Kasaberget, Lyan, Pikku Akatemia, Sansinpelto), lapsen vasukeskusteluissa (Kasaberget, Lyan, Pikku Akatemia, Metsämaja), päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelmassa (Kasaberget, Pikku Akatemia, Metsämaja), kotikirjeellä (Pikku Akatemia, Sansinpelto) sekä palvelusopimuksen laatimisen yhteydessä (Kasaberget). Kielikylpypäiväkoti on erilaisessa tilanteessa, sillä perheet hakeutuvat kielikylpypäiväkotiin erillisellä jonolistalla. Kirjallinen lupa kielisuihkutukseen osallistumiseen pyydetään vanhemmilta kahdessa yksikössä (Kasaberget ja Pikku Akatemia).

Kolmella päiväkodilla (Folkhälsan, Pikku Akatemia, Metsämaja) on kielisuihkutussuunnitelma. Kolmella päiväkodilla (Lyan, Kielikylpy ja Sansinpelto) ei ole erillistä kielisuihkutuksesta vastaavaa henkilöä nimettynä. Kielisuihkutukseen päiväkodinjohtajat toivovat yhteistä linjausta ja tarkennusta tavoitteisiin, kuitenkin huomioiden yksiköiden erilaiset mahdollisuudet toteuttaa kielisuihkutusta esim. lasten tuen tarpeen ja lapsen oman äidinkielen ja/tai S2-suomen kielen oppiminen. Osa päiväkodeista on tyytyväinen tapaansa hoitaa kielisuihkutus ulkopuolisen vetäjän toimesta, osa taas on tyytyväinen siihen, että henkilökunta hoitaa kielisuihkutuksen itse muun toiminnan ohessa.

B. Asiakaskyselypalaute syksy 2014

Kauniaisten varhaiskasvatuksessa toteutetaan kolmen vuoden välein asiakastyytyväisyyskysely. Viimeksi kysely toteutettiin vuoden 2014 syksyllä. Seuraavaa kielten omaksumista koskevaa palautetta ja kehittämistoivetta kyselyn yhteydessä annettiin:

- *Är nöjd med hur småbarnsfostran sköts idag, kanske man skulle kunna ha mer möjlighet med at lära finska språket hos helt svenska barn, språkduschen kanske skulle kunna ordnas oftare än det görs nu eller rent av ha språkbud för också svenska barn, nu finns det bara finska barn vilket ja tycker är konstigt*
- *Suomen ja ruotsin kielistä toimintaa ja ryhmiä tulisi yhdistää – saisivat oppia toinen toisiltaan.*
- *En språkundervisning borde vara en del av det dagliga programmet (15-30 min), Kanske t.o.m. Engelska kunde vara närvarande i det dagliga livet i förskolan*

- *Detta påstående grundar sig endast på personlig erfarenhet om hur mycket och hur många språk barn i denna ålder kan plocka upp...*
- *Även om många barn nuförtiden kommer från tvåspråkiga hem så gör inte alla det. För barn som kommer från helt svenska hem vore det bra om det i ett tidigt skede gick att få extra stöd för att främja barnens inläring av finska. Språkdusch är en fantastisk ide, kanske man t.ex. kunde bygga vidare på det*
- *En språkdusch-verksamhet inom daghemmet eller som klubb vore intressant och mycket givande. Inte bara språkdusch i finska (som andra inhemska språk) utan även i främmande språk (t.ex. engelska). Här kunde Grankulla gå i bräschen och satsa på språkdusch i finska*

Kauniaisissa toteutettiin keväällä 2014 kysely kiinnostuksesta yksityistä englanninkielistä päivähoitoa kohtaan, ja saman kyselyn yhteydessä tiedusteltiin kiinnostusta myös muun kieliselle päivähoidolle. Kyselyssä ilmeni suuri kiinnostus englanninkieliseen päivähoitoon, mutta muun kielisiin, kuten suomen kielen kielikylpyyn yksikielisille ruotsinkielisille lapsille, oli vain marginaalinen kiinnostus ja todettiin, että selvittämistä niiden osalta ei jatketa. Kts. esim.

<http://www2.kauniainen.fi/dynasty/fin/kokous/20142088.PDF>

C. Teoriataustaa kielisuihkutukselle

Jo pienikin kosketus vieraaseen kieleen ja kulttuuriin jättää lapsen aivoihin muistijäljen myöhempää oppimistilannetta varten. Yksi keino jättää muistijälki on [] kielisuihku, joka onnistuessaan antaa lapselle positiivisen ja iloisen kuvan kielestä ja kulttuurista.

- *Nina Kuutti 2010 -*

Kielisuihkutuksella tavoitellaan positiivisen muistinjaljen jättämistä lasten aivoihin ja sen myötä kasvavia kielivalintoja myöhemmässä vaiheessa” (Kuutti 2010). Toiminnallisuus on tärkeä osa kieltä opetettaessa (Karvonen 2009). Otollisia ajankohtia on useita. Yksi merkkipaalu on noin neljän vuoden ikä, jolloin lapsen äidinkielen taito on kehittynyt lähes aikuisen tasolle. Kielet eivät syö toisiaan, vaan yhden kielen oppiminen edesauttaa myöhempiä kieliopintoja. Esimerkiksi kaksikielisten lasten on todettu oppivan muita kieliä ikätovereitaan vaivattomammin.

Kielenoppiminen tapahtuu aina yksilön ja ympäröivän maailman kanssakäymisessä, jolloin sosiaalisen vuorovaikutuksen merkitys on oleellisen tärkeää. *Ihanteellisinta kielisuihketus on silloin, kun se on lapsen kannalta huomaamatonta toimintaa, ja sitä annetaan arkisten askareiden yhteydessä.* Kielisuihketusta voidaan yhdistää kouluissa aamuisiin tervehdyksiin ja kuulumisten kertomiseen ts. sellaiseen *toimintaan, joka tapahtuu säännöllisesti ja päivittäin.* Kielisuihketus on ajasta ja paikasta riippumatonta toimintaa eikä ole välttämätöntä, että kielisuihketusta antaa vieraiden kielten aineenopettaja; Kielisuihketusta voi antaa kuka tahansa monikielinen ihminen. Toiminnalla edistetään lasten tutustumista vieraisiin kulttuureihin laulun, leikin ja yhteisen tekemisen kautta (OPH 2011; OPH 2010).

Kielisuihketukseen liittyy myös olennaisesti vieraan kulttuurin tuntemus. Kielisuihketuksen aikana voidaan helposti opettaa lapsille toisten kulttuurien suvaitsevuutta ja erilaisia tapoja tai monikieliset lapset voivat opettaa suihkuttelijalle oman kulttuurinsa tapoja ja sanoja (Kuutti 2010).

Monessa tutkitussa ja käytetyssä kaksikielisessä ohjelmassa, esim. kielikylyvyssä, seurataan **Grammontin** periaatetta: yksi henkilö - yksi kieli. Myös kaksikielisten perheiden keskinäisessä kommunikaatiossa suositellaan Grammontin periaatetta. Tämän kielistrategian katsotaan olevan varmin ja tutkituin tapa kasvattaa lapsesta kaksikielinen. Yhä useammassa kaksikielisessä perheessä vanhemmat puhuvat nykyään omaa kieltään lastensa kanssa, joten voidaan olettaa, että näissä perheissä varttuvat lapset saavuttavat entistä tasapainoisemman käytännön kaksikielisyyden. Tämän tekstin lopussa olevasta kirjallisuusluettelosta saa lisätietoa eri menetelmistä saavuttaa kaksikielisyyttä.

3. Kauniaisten mallin kehittäminen kielisuihkutukseen

Tavoitteena yhteisen Kauniaisten mallin kehittämiseksi on valmis malli, jota käytettäisiin soveltaen jokaisessa päiväkodissa. Tavoitteena on myös toteuttaa ns. Grammontin periaatetta (kts. edellä), mikä sulkee pois sen, että lapsiryhmän kasvatusvastuulliset työntekijät vaihtaisivat kieltä ja puhuisivat silloin tällöin toista kotimaista kieltä. Tällöin jää selvitettäväksi kysymys, kuka kielisuihkutusta antaa, missä tilanteissa ja miten. Kerätyn tiedon pohjalta esitetään seuraavia linjauksia kielisuihkutustoimintaan:

- Kielisuihkutustoimintaan toisella kotimaisella kielellä osallistuvat kaikki ne 3-vuotiaat ja sitä vanhemmat lapset, joiden vanhemmat eivät erikseen ole pyytäneet vapautusta kielisuihkutuksesta.
- Myös monikielisistä perheistä tulevat ja S2- opetusta tarvitsevat lapset osallistuvat kielisuihkutustoimintaan.
- Kielisuihkutuskieltä jo hallitsevat lapset eivät osallistu kielisuihkutukseen.
- Päiväkotien oma henkilökunta puhuu päiväkodissa hoidettaville lapsille vain päiväkodissa käytettävää kieltä, suomea TAI ruotsia, eikä vaihtelee kielten välillä lasten parissa työskennellessään (ns. Grammontin periaate). Kielisuihkutus toteutetaan esimerkiksi ulkopuolisen henkilön tai median avulla, kts. alla.
- Samat periaatteet koskevat sekä kunnallisia päiväkoteja että ostopalvelupäiväkoteja.
- Kielisuihkutusta järjestetään jokaiselle lapselle säännöllisesti 1 – 2 kertaa viikossa 30 – 60 minuuttia kerrallaan.
- Kielisuihkutusta järjestetään ensisijaisesti toiminnallisina menetelmin.
- Ruotsinkielisissä päiväkodeissa noin 60% lapsista ei tarvitse kielisuihkua kaksikielisen (suomi-ruotsi) taustan takia, mutta suurin osa suomenkielisten päiväkotien ryhmistä olisi syytä jakaa kahteen osaan kielisuihkutoiminnan ajaksi.

Päiväkoti ja ryhmä	tunteja viikossa
<u>Metsämajan päiväkoti:</u> Menninkäiset ½ ryhmää Menninkäiset ½ ryhmää	1 + 1
<u>Pikku Akatemia:</u> Humpet ½ ryhmää Humpet ½ ryhmää Sisiliskot ½ ryhmää Sisiliskot ½ ryhmää Perhoset Kultakalat	4 + 4
<u>Sansinpellon päiväkoti:</u> Kurjet ½ ryhmää Kurjet ½ ryhmää Joutsenet ½ ryhmää Joutsenet ½ ryhmää Peipot ½ ryhmää Tiaiset ½ ryhmää	3 + 3
<u>Grankotten:</u> Barren Ekorrar	1 + 1
<u>Kasabergets daghem:</u> Kantareller Fårtickor Mandelriskor Guldkremlor	2 + 2
<u>Folkhälsans barnträdgård:</u> Blåsippor Vitsippor	1 + 1
<u>Stiftelsen Bensows daghem Lyan:</u> Förskolegruppen Stora Lyan	1 + 1

Vaihtoehtoisia malleja:

A. Kielisuihkutoiminta toteutetaan henkilöstövaihdoksin päiväkotien välillä, mitä on kokeiltu aiempina vuosina.

Etuja: Kielisuihkutoiminnasta ei aiheudu kustannuksia. Kielisuihkun toteuttaa ammattilainen.

Haittoja: Toteutuminen riippuu jokaisena kertana osallisten päiväkotien henkilöstötilanteesta, ja kokemus on osoittanut, että peruuntumisia tapahtuu usein, kun jommastakummasta päiväkodista ei ko. henkilö pääse irrottautumaan. Laatustandardien vaatimat pitkäaikaiset, turvalliset ihmissuhteet häiriintyvät, kun kasvattaja toimii osan työajastaan toisessa päiväkodissa rakenteellisista syistä. Turvallisuuteen ja varhaiskasvatukseen noudattamiseen kasvattajien määrän suhteen liittyvät kysymykset, kun kielisuihkua pitävä henkilö "sijaistaa" ryhmän tavallista työntekijää, eikä ole paikalla kummassakaan ryhmässä siirtymämatkan aikana.

B. Kielisuihkutoiminta toteutetaan median avulla.

Kielisuihkutoimintaan osallistuvat lapset voivat pelata kielipelejä toisella kotimaisella kielellä, katsoa tallenteita toisella kotimaisella kielellä jne. kielisuihkutoiminnan aikana omien kasvattajiensa valvonnassa.

Etuja: Kielisuihkutoiminnasta ei aiheudu (henkilöstö)kustannuksia.

Haittoja: Menetelmä ei ole toiminnallinen eikä tue toisen kielen tuottamista.

C. Kielisuihkutoiminta toteutetaan vapaaehtoisvoimin, esim. kouluvaarien ja -mummojen tai tukityöllistettyjen tekijöiden avulla.

Etuja: Kielisuihkutoiminnasta ei aiheudu kustannuksia.

Haittoja: Kielisuihku ei toteudu tasavertaisesti jokaisessa yksikössä. Kielisuihkun antaja ei kenties ole ammattilainen, joten laatu ja esim. ryhmänhallinta voi olla epätasainen. Kielisuihkun toteutuminen riippuu halukkaiden ilmoittautumisesta ja sitoutumisesta.

D. Kielisuihku toteutetaan ulkopuolisen ammattilaisen avulla

Jokainen päiväkotitekee tuntiperusteisen työsopimuksen jokaista kielisuihkukertaa varten ulkopuolisen henkilön avulla. Näin on toimittu joissain päiväkodeissa aiemmin, jolloin kielisuihkua antava henkilö on ollut esim. hoitovapaalla oleva kunnan varhaiskasvatuksen työntekijä.

Etuja: Kielisuihkun toteuttaa ammattilainen. Kielisuihkun toteutuminen ei riipu muiden työntekijöiden paikallaolosta.

Haittoja: Kielisuihkutoiminnasta aiheutuu palkkiokustannuksia. Kielisuihkun toteutuminen on riippuvainen sopivan henkilön löytymisestä.

E. Kaupunkiin perustetaan uusi lastentarhanopettajan toimi, johon rekrytoidaan kielisuihkusta vastaava kaksikielinen lastentarhantarhanopettaja

Kielisuihkutuksesta vastaava lastentarhanopettaja kiertää säännöllisesti jokaisessa suomenkielisessä päiväkodissa (pois lukien kielikyöpy), jossa hän antaa kielisuihkua yli 3-vuotiaille lapsille ruotsiksi, ja jokaisessa ruotsinkielisessä päiväkodissa, jossa hän antaa kielisuihkua yli 3-vuotiaille lapsille suomeksi. Mikäli hän antaisi jokaiselle yli 3-vuotiaiden lasten ryhmälle kielisuihkutusta 2 kertaa viikossa 30 minuuttia kerrallaan, hänen työaikansa olisi noin 26 tuntia viikossa ilman taukoja ryhmien välissä esim. siirtymien aikana, lounasta tms.

Etuja: Kielisuihkun toteuttaa ammattilainen. Kielisuihkutoiminta on saman standardin mukaista jokaisessa yksikössä. Kielisuihkun toteutuminen ei riipu muiden työntekijöiden paikallaolosta.

Haittoja: Kielisuihkutoiminnasta aiheutuu henkilöstökustannuksia.

4. Kirjallisuutta

Berglund, Raija (2009) Valta valita. Kaksikielisen lapsen kielenvalintaan vaikuttavista tekijöistä.

http://www.vakki.net/publications/2009/VAKKI2009_Berglund.pdf

Bärlund, Pia (2012). Kielisuihkutusta Jyväskylän kaupungissa vuodesta 2010.

<https://jyx.jyu.fi/dspace/handle/123456789/40226>

Kallonen, Eva (2011) Ei tehdä tästä nyt numeroo – Kielisuihutus osana varhaista kielenoppimista.

<https://jyx.jyu.fi/dspace/handle/123456789/26899>

Karvonen, Pirkko 2009. *Tarinan kertojat – iloa ja leikkiä kieleen, liikkumiseen ja laskemiseen*

http://peda.net/veraja/jyvaskyla/paivahoito/kehitys/tarinan_kertojat_-_projekti/tarinan_kertojat

Kuure, Olli (1997) Miten ikä vaikuttaa vieraan kielen oppimiseen.

http://www.migrationinstitute.fi/files/pdf/artikkelit/miten_ika_vaikuttaa_vieraan_kielen_oppimiseen.pdf (mm. Grammontin periaatteesta ja sen merkityksestä)

Kuutti, Niina (2010) Kielisuihutus – kielimaistiaisia lapsille suomalaisen kielivarannon

monipuolistamiseksi. <https://jyx.jyu.fi/dspace/handle/123456789/40310>

Mård-Miettinen Karita (2012). Varhaisen kielenoppimisen haasteita ja käytänteitä Euroopassa.

<https://jyx.jyu.fi/dspace/handle/123456789/40225>

Pynnönen, Johanna (2013). Finnish preschool children's experiences of an English language shower.

<https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/41093/URN%3aNBN%3afi%3ajyu-201303211356.pdf?sequence=1>

Riihinen, Inkeri (2010) Pienestä pitäen vieraiden kielten makuun.

<http://www.kieliverkosto.fi/article/pienesta-pitaen-vieraiden-kielten-makuun/>

Tuokko, Eeva, Takala, Sauli, Koikkalainen, Päivi, Mustaparta, Anna-Kaisa (2012) Kielitivoli!

Perusopetuksen vieraiden kielten opetuksen kehittämishankkeessa 2009 – 2011 koettua: tuloksia ja toimintatapoja. http://www.oph.fi/download/138695_Kielitivoli_.pdf

Folkhälsan: Språklekar, lekdatas och språkverktyg – lekfullt med språk.

<http://www.folkhalsan.fi/spraklekar>

Eurooppalainen kielisalkku/europeisk språkportfolio/European language portfolio

<http://kielisalkku.edu.fi/fi>